

LIETUVOS ŠILUMOS TIEKĖJŲ ASOCIACIJA

Kodas 124361985, Vito Gerulaičio g. 1, LT-08200 Vilnius. Tel.(8-5) 2667025, Faks. (8-5) 2356044. El. paštas info@lsta.lt

Juridinių asmenų registras, VI „Registrų centras“ Vilniaus filialas

Interneto svetainė www.lsta.lt Atsiskaitomoji sąskaita LT27 7044 0600 0125 7217, AB SEB bankas

Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai

2018-02-21

Nr. 11

I

Nr.

DĖL VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS 2018-02-28 POSĖDŽIO MEDŽIAGOS

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (toliau – Asociacija) susipažinusi su Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau - Komisija) savo internetiniame puslapyje paskelbta 2018-02-28 posėdžio, kuriame nematoma nagrinėti Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo (toliau - Supirkimo tvarka), Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašo (toliau – Biokuro kainos tvarka) bei Šilumos kainų nustatymo metodikos (toliau- Metodikos) pakeitimų projektus (toliau – Projektai), medžiaga, teikia pastabas ir pasiūlymus:

I. Projektuose be deramo pagrindo neatsižvelgta į asociacijos teiktas Projektams pastabas ir pasiūlymus bei pateiktus juos pagrindžiančius skaičiavimus ir ekspertų išvadas, todėl anksčiau teikti asociacijos oficialūs pasiūlymai lieka galioti ir Projektams.

Pažymėtina, kad aukščiau nurodytų Komisijos nutarimais tvirtinamų teisės aktų pakeitimų projektai siejami su LR konkurencijos tarybos pateiktomis preliminaromis išvadomis, kad dabar galiojantis teisinis reguliavimas neva neužtikrina veiksmingos ir lygiavertės konkurencijos šilumos gamybos srityje, dėl ko būtina keisti esamą teisinį reglamentavimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad, mūsų žiniomis, šiuo metu LR konkurencijos taryba atlieka rinkos tyrimą, siekiant išsamiau įvertinti esamą teisinį reglamentavimą konkurencijos šilumos gamybos kontekste. Asociacija yra pateikusi ir LR konkurencijos tarybai, ir suinteresuotoms valstybės institucijoms (įskaitant ir Komisiją) savo nuomonę apie šiuo metu egzistuojantį šilumos supirkimo teisinį reglamentavimą (žr. 2018-02-14 Asociacijos raštą Nr. 10).

Taip pat žinoma, kad LR Vyriausybė yra pateikusi LR Seimui nagrinėti LR šilumos ūkio įstatymo pakeitimų projektus, kuriuose numatoma keisti dabar egzistuojantį šilumos supirkimo aukcionų organizavimo principą, šio aukciono organizavimą patikint energijos išteklių biržos operatoriui UAB „Baltpool“. Šio įstatymo pakeitimai numatomi svarstyti 2018 metų pavasario sesijoje.

Vien įvertinus aukščiau pateiktas aplinkybes, Asociacijos nuomone, aukščiau minimų Komisijos rengiamų teisės aktų pakeitimų svarstymas turėtų būti organizuojamas ne anksčiau, nei bus paskelbtos LR Konkurencijos tarybos šilumos gamybos rinkos tyrimo išvados bei bus priimti atitinkamai LR Šilumos ūkio įstatymo pakeitimai.

II. Komisijos pasiūlyti teisės aktų pakeitimai iš esmės turi daug esminių trūkumų, tarp kurių pažymėtini šie:

Pirma. Teisės aktų pakeitimais iš esmės nesprendžiamas lygiavertės konkurencijos tarp šilumos tiekėjų (toliau - ŠT) ir nepriklausomų šilumos gamintojų (toliau- NŠG) užtikrinimo klausimas.

- ŠT disponuojamų šilumos gamybos įrenginių sąnaudos yra reguliuojamos, užkertant galimybę konkuruojant su NŠG gauti papildomas pajamas, kurios generuotų ŠT įmonėms papildomą investicijų grąžą. Pvz., Supirkimo tvarkos 13.4 papunktyje nurodoma, kad jei ŠT savo įrenginiais pagaminatą šilumą parduoda aukcione ir dėl to gauna didesnes, nei leistinas metines pajamas, jie privalo atitinkama dalimi mažinti šilumos supirkimo aukcione siūlomos šilumos kainą. Tuo tarpu nereguliuojamiems NŠG tokio reikalavimo nėra.

- NŠG, kurie nuosavybės teise valdo kelis šilumos gamybos šaltinius skirtinguose miestuose, gali viename mieste dempinguoti šilumos kainas, siekiant laimėti aukcione, nes kitame mieste gauna papildomas pajamas parduodami šilumą reikšmingai didesnėmis kainomis, nei patiriami realūs kaštai. Pvz., vienas gerai žinomas NŠG ir Vilniaus mieste, ir Kauno mieste valdo šilumos gamybos šaltinius. Vilniaus mieste susidariusi šilumos poreikio padengimo iš įvairių šaltinių situacija leidžia šiam gamintojui šilumą parduoti visus metus ir taip uždirbti papildomas pajamas, nes Supirkimo tvarka nustato tokį palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų lygį, kuris leidžia NŠG pastovias šilumos gamybos sąnaudas padengti vien per šildymo sezoną. Tokiu būdu Vilniaus mieste šis NŠG galimai gautų papildomas pajamas, kuriomis galėtų dengti galimus nuostolius, patiriamus parduodant šilumą Kauno mieste, kur konkurencinis spaudimas yra žymiai didesnis nei Vilniuje. Tai yra nereguliuojamiems NŠG, teisės aktų pakeitimais, leidžiama kryžminė subsidija. Tuo tarpu ŠT įmonės savo generavimo šaltiniais gali konkuruoti tik konkrečiame mieste ir tuo labiau teisės aktais reikalaujama, kad ŠT labai aiškiai atskirtų pikinių bei rezervinių galių sąnaudas.
- Teisės aktų pakeitimais NŠG nėra nustatyta prievolė kuriais įrenginiais dalyvauti aukcione, o kuriais nedalyvauti, kai tuo tarpu ŠT įmonės privalo atskirti šilumos gamybos šaltinius, dalyvausiančius šilumos supirkimo aukcione ir įrenginius, kurie turi tiekti tik pikinę šilumą, išskirtinai būti rezerve arba atlikti balansavimo funkciją.

Antra. Teisės aktų pakeitimais nesukuriamos prielaidos mažinti šilumos gamybos kainas.

- Teisės aktų pakeitimais siūloma nustatyti palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas remiantis arba gamtines dujas naudojančių pikinių šilumos gamybos šaltinių kintamųjų sąnaudų riba, arba biokurą naudojančių šilumos gamybos šaltinių visų (ir kintamų ir pastoviųjų) sąnaudų riba. Iki šiol teisinis reglamentavimas užtikrina nuoseklaus palyginamųjų gamybos sąnaudų mažėjimo jei ŠT įmonės gerina savo gamybos šaltinių naudojamo kuro balansą žymiai pigesnio biokuro didesnio panaudojimo rezultate. Dabar siūlomas palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų skaičiavimas niekaip nekistų, nes jis visiškai nepriklausytų nuo ŠT įmonės šilumos gamybai naudojamo kuro struktūros.

Trečia. Teisės aktų pakeitimais neužtikrinama ŠT jau atliktų, Komisijos patvirtintų, investicijų grąža į biokuro panaudojimo plėtrą.

- Primintina, kad ŠT įmonės, įvertinusios būtent dabar egzistuojantį teisinį reglamentavimą ėmėsi investicinių sprendimų, kurie leistų realiai mažinti šilumos gamybos/supirkimo sąnaudas gerinant savo šaltiniuose naudojamo kuro balansą biokuro platesnio panaudojimo linkme. Šios investicijos buvo patvirtintos Komisijos, reikšmingai daliai jų buvo gauta ES fondų bei kai kuriems ŠT ir LR Vyriausybės parama. Dabar, dar nepasibaigus laikotarpiui, per kurį ŠT įmonės galėtų susigrąžinti investicijas, numatomas keisti teisinis reglamentavimas jau neužtikrinant tokių faktiškai atliktų investicijų (nors ir patvirtintų Komisijos) grąžos.
- Atkreiptinas dėmesys, kad pagal siūlomą teisinį reglamentavimą, jei ŠT disponuojamais šilumos gamybos šaltiniais, dalyvaujančiais šilumos supirkimo aukcione negalės užtikrinti 0,45 biokurą naudojančio įrenginio vidutinio metinio panaudojimo laipsnio (šis panaudojimo laipsnis bus mažesnis), tokiu atveju ŠT per šilumos pardavimo pajamas negalės užtikrinti ir visų tokio įrenginio būtinųjų sąnaudų, nors tuo pačiu metu tokio įrenginio gamybos poreikis vis tiek išliks, nors ir mažesniu nei 0,45 laipsniu. Nors objektyviai toks gamybos šaltinis rinkai ir reikalingas, tačiau numatomas teisinis reglamentavimas skatina jo atsisakyti, nes neužtikrinimas tokio įrenginio būtinųjų sąnaudų padengimas. Taip skatinama išlaikyti neefektyvių, pasenusių, daug kartų brangesnį kurą naudojančių įrenginių eksploatavimą, nes jų pastovūs kaštai yra sąlyginai maži (amortizacijos laikotarpis pasibaigęs) ir skatinama atsisakyti sąlyginai naujų pigų biokurą naudojančių šilumos gamybos šaltinių, kurių panaudojimas per metus yra trumpesnis, nei visas šildymo sezonas.

Ketvirta. Teisės aktų pakeitimai neatspindi realios situacijos energijos išteklių rinkoje .

- Siūlomi biokuro kainos tvarkos pakeitimai numato, kad, skaičiuojant palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų kintamąją dalį, naudoti biokuro apskrities rinkos kainos svertinio vidurkio reikšmę, paskaičiuotą pagal istorinius duomenis. Tuo tarpu šilumos supirkimo aukciono dalyviai į parduodamos šilumos kainą turės įskačiuoti prognozuojamą būsimo laikotarpio biokuro kainą, kurią realiai mokės pirkdami biokurą biržoje. Žinant, kad šilumos supirkimo aukcionas numatomas organizuoti prieš du mėnesius iki faktinio šilumos gamybos ir vartojimo laikotarpio, užprogramuojamas akivaizdus neatitikimas tarp Komisijos paskaičiuotos biokuro rinkos kainos, naudojamos palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų skaičiavimui ir lemsiančios kintamos dedamosios dydį, ir realių sąnaudų, kurias patirs rinkos dalyviai pirkdami kurą biržoje.

Penkta. Planuojamas esminis kainodaros ir reguliacinės aplinkos pakeitimas prieštarauja pagrindiniams geros reguliavimo praktikos principams.

- Kainų nustatymo paprastumas, apibrėžtumas ir aiškumas vartotojams. Naujos tvarkos įgyvendinimui reikės sukurti naujas tvarkas dėl papildomo sąnaudų paskirstymo tarp atskirų technologiškai sujungtų įrenginių. Atsiras dar sudėtingesnės šilumos kainų mėnesinio perskaičiavimo procedūros, apdidės administracinė našta reguliuojamoms įmonėms, turės būt sukurtos naujos metodikos ir tvarkos įvedamų rodiklių apibrėžimui, tikslumui, tikrinimui ir t.t.
- Sąnaudų padengimo principas. Reguluojami šilumos tiekėjai, neturintys kitų pajamų tik iš šilumos gamybos, atlikę investicijas ir suplanavę veiklą konkuruojant kintama dedamąja, gali prarasti planuotas pajamas ir dėl to nevykdyti savo finansinių įsipareigojimų kreditoriams, netinkamai panaudoti ES lėšas ir pan. Akivaizdu, kad planuojamas reguliacinės aplinkos pakeitimas pažeidžia reguliuojamų subjektų finansinius lūkesčius, perduodant dalį reguliacinių pajamų nereguluojamiems subjektams, kurie investavo laisvu apsisprendimu iki šiol buvusioje reguliacinėje aplinkoje. Dirbtinis „kainų kepurės“ naudojimas šiltuoju ir šaltuoju laikotarpiu yra visiškai nesusipratimas ES šalių reguliacinėje praktikoje, nes toks reguliavimo būdas remiasi realių (efektyvių) sąnaudų „užšaldymu“, bet ne dirbtinai sugalvotų.
- Mažiausių sąnaudų užtikrinimas. Reguluojamo pelno perdavimas nepriklausomiems šilumos gamintojams pablogins licencijuojamų šilumos tiekėjų finansinį pajėgumą, gali pabrangti skolinimasis ir sutrikdyti licencijuojamosios veiklos sąlygų užtikrinimas.

III. Pažymėtina, kad iš Asociacijos anksčiau pateiktų pasiūlymų, pastabų, skaičiavimų ir ekspertų išvadų, bei šiame rašte aukščiau pateiktų esminių pastabų, darytina išvada, kad Projektai paruošti nekvalifikuotai, jie neatspindi Komisijos deklaruojamų tikslų nei šilumos gamybos konkurencijos srityje nei šilumos kainų mažinimo kontekste, pakeitimai nesavalaikiai dėl neturėjimo galutinės LT konkurencijos tarybos tyrimų išvados ir LR šilumos ūkio įstatymų pakeitimų.

IV. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, **siūlome atidėti Projektų priėmimą kol bus sulaukta LR konkurencijos tarybos tyrimo galutinių išvadų bei LR šilumos ūkio įstatymo pakeitimų.** Tik tuomet šių pakeitimų kontekste paruošti Komisijos kompetencijai priskiriamų teisės aktų pakeitimų projektus ir juos iš naujo teikti viešai konsultacijai.

Tikimės konstruktyvaus bendradarbiavimo.

PRIDEDAMA:

- 2018-02-20 AB „Klaipėdos energija“ raštas Nr. R-02-324

Prezidentas

Vytautas Stasiūnas